Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Služba za razvoj

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

OKVIR VARSTVA STAVBNE KULTURNE DEDIŠČINE IN PODATKOVNI VIRI

mag. Ksenija Kovačec Naglič, vodja INDOK centra za dediščino, MK
Damjana Pečnik, vodja Službe za razvoj, ZVKDS

Možnosti za energetsko prenovo stavb kulturne dediščine v obdobjih do leta 2030 in do 2050
19. april 2019
Ministrstvo za kulturo, Maistrova 10, Ljubljana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Služba za razvoj

OKVIR VARSTVA STAVBNE KULTURNE DEDIŠČINE IN PODATKOVNI VIRI

„ČAS JE ARHITEKT, NAROD JE GRADITELJ“
(Victor Hugo)

OSNOVNE ZAKONSKE PODLAGE

Ohranjanje kulturne dediščine je ustavna pravica (Ustava Republike Slovenije, 5.člen)

Zakon o varstvu kulturne dediščine, 2008

Gradbeni zakon, 2017

Zakon o prostorskem načrtovanju, 2017

Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti, 2017

SPLOŠNI STRATEŠKI DOKUMENTI

Strategija kulturne dediščine za 21. stoletje, april 2017

- izpostavlja novo vlogo kulturne dediščine v Evropi,
- daje smernice za spodbujanje dobrega in na sodelovanju vseh temelječega upravljanja dediščine,
- razširja inovativne pristope, ki prispevajo k izboljšanju okolja in kakovosti življenja evropskih državljanov,
- postavlja izzive, priporoča ukrepe in poudarja primere dobrih praks, ki jih naj upoštevajo vsi deležniki - vlade, lokalne skupnosti, civilna družba, gospodarstvo in strokovnjaki.

Strategija 21 temelji na načelih in določbah konvencij Sveta Evrope na področju dediščine, zlasti Konvenciji o vrednosti kulturne dediščine za družbo (Faro), jih podpira ter nadgrajuje. Hkrati upošteva delo, ki sta ga na področju dediščine opravila Unesco in Evropska unija.

Slovenska strategija varstva kulturne dediščine je v zaključni fazi.

ARHITEKTURNA POLITIKA – ARHITEKTURA ZA LJUDI, avgust 2017

EU je arhitekturo v dokumentih kulturnih politik opredelila kot temeljni element kulture in življenja v uniji. Slovenija pa teh spoznanj ni implementirala v nobeno sektorsko politiko. Posledice odsotnosti področja arhitekture se kažejo v nižanju kakovosti življenja in življenjskega okolja ter dejanske vrednosti prostora.
Arhitekturna politika v ospredje postavlja posameznika, ki ima pravico do urejenega, ekonomičnega, zdravega, varnega in do okolja prijaznega grajenega prostora. Njeni cilji so skladni z aktualnimi evropskimi razvojnimi politikami:

- kakovostna arhitektura,
- pametna rast,
- vključujoča arhitektura.
- trajnostna razvoj

Vsebina arhitekturne politike in zlasti razvojne pobude se ravnajo po usmeritvah obstoječe finančne perspektive EU. Sledijo razvojnim izzivom, kot so: kakovostna arhitektura je zdrava, varna, do okolja prijazna in ekonomična. Inovativna arhitektura je spodbuda za gospodarsko rast in blaginjo ljudi, urejena dejavnost arhitekture je pogoj za uresničitev njene ustvarjalne in povezovalne moči.

DEKLARACIJA IZ DAVOSA
"Za kakovostno kulturo gradnje (Baukultur)”

Zagotavljanje kakovostnega razvoja že zgrajenih naselij in skrbnega ravnanja s krajino sta dva izmed osrednjimi izzivi, s katerimi se soočata današnja družba in kultura gradnje prihodnosti.
Naša mesta, vasi in krajine so podvržena čedalje večjim pritiskom. Na družbo negativno vplivajo širjenje mest, razpršena gradnja in večanje prometnih obremenitev.

Deklaracija iz Davosa, ki je bila sprejeta leta 2018 v času Evropskega leta kulturne dediščine, poudarja vlogo kulture za kakovost našega življenjskega okolja, izpostavlja skupno odgovornost politike in družbe v grajenem okolju in zato zahteva, da se oblikuje skupna in celovita evropska politika za doseganja kakovostnega grajenega okolja. Cilji vključujejo tako kulturno dediščino kot sodobno arhitekturo ter gradnjo.

Grajeno okolje pomembno vpliva na blaginjo in kakovost življenja vseh prebivalcev in je ključnega pomena za družbene povezave in medsebojna vplivanja ter za ustvarjalnost in identiteto ljudi s prostorom. Stavbe ustvarjajo prostor za kulturo, hkrati pa so tudi same odraz kulture.

MEDNARODNI SEZNAMI DEDIŠČINE

Znak evropske dediščine, ZED *(European Heritage Label, EHL)*

- Bolnica Franja (2015)
- Spominska cerkev na Javorci (2018)

UNESCO Seznam svetovne naravne in kulturne dediščine *(nepremična dediščina)*

- Škocjanske jame (1972)
- Kolišča na Ljubljanskem barju (2011)
- Dediščina živega srebra. Almaden in Idrija (2012)
- Starodavni in prvinski bukovi gozdovi Karpatov in drugih regij v Evropi (2018)

UNESCO Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva

- Škofjeloški pasijon (2016)
- Obhodi kurentov (2017)
- Klekljanje čipk (2018)
- Suhozidna gradnja (2018)

REGISTER KULTURNE DEDIŠČINE

Register kulturne dediščine je osrednja zbirka podatkov o dediščini v Sloveniji. Vodimo ga z namenom informacijske podpore izvajanju varstva dediščine, namenjen pa je tudi predstavljanju, raziskovanju, vzgoji, izobraževanju in razvijanju zavesti javnosti o dediščini.

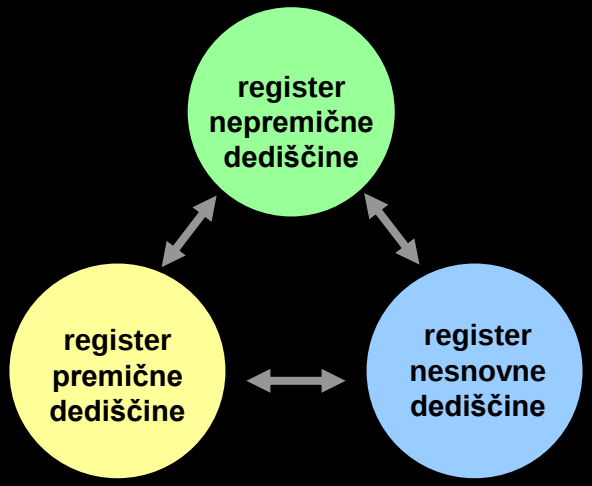

- V register vpisujemo *vso dediščino* – vse zvrsti dediščine ne glede na pravni status (dediščina / spomenik), lastništvo, obseg.
- Register določa *enolično identifikacijo dediščine*.
- Ob vpisu vsaka enota dediščine dobi *evidenčno številko dediščine (EŠD),* ki jo uporabljamo v različnih postopkih pravnega in strokovnega varstva dediščine.
- Opis enote je poenoten in vsebuje le osnovne podatke o dediščini (*osebna izkaznica dediščine*).
- Vsaka enota dediščine ima določeno *lokacijo v prostoru*.
- Vpis v register ne pomeni določitve varstvenega režima enoti dediščine; ta se za nepremično dediščino določa z *razglasitvijo za kulturni spomenik*, določitvijo *varstvenega območja dediščine ali varovanjem dediščine v prostorskih aktih.*

ŠTEVILO ENOT NEPREMIČNE DEDIŠČINE V REGISTRU

	registrirana dediščina	*kulturni spomenik drž. pomena*	*kulturni spomenik lok. pomena*	*skupaj*
arheološka najdišča	2476	31	1050	3557
stavbe	10318	149	4953	15420
parki in vrtovi	105	33	65	203
stavbe s parki ali z vrtovi	37	16	68	121
spominski objekti in kraji	6186	65	1576	7827
drugi objekti in naprave	618	23	166	807
naselja in njihovi deli	917	7	212	1136
kulturna krajina	273	9	27	309
ostalo	1	0	6	7
skupaj	20931	333	8123	29387

Brez enot, ki jih varujemo samo dokumentarno (arhivsko varstvo).

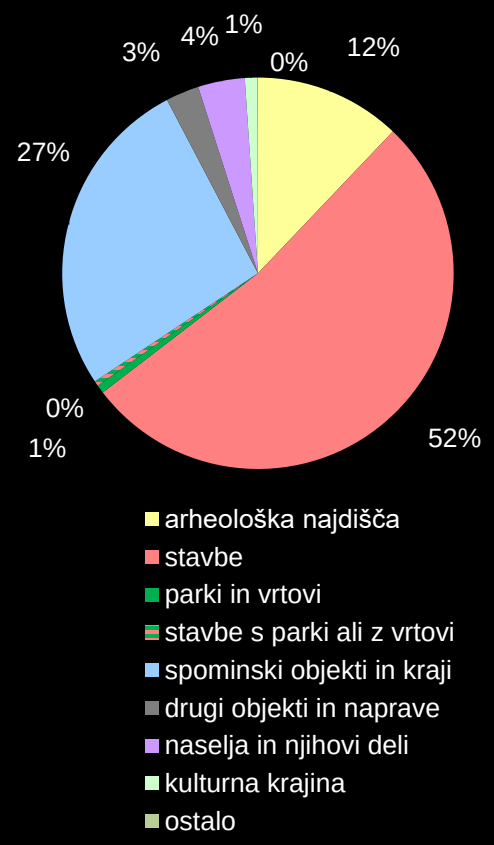

ENOTE STAVBNE DEDIŠČINE PO STATUSU

status	*število*
spomenik državnega pomena	165
spomenik lokalnega pomena	5021
registrirana dediščina	10355
arhivsko varstvo	665
skupaj	*16206*

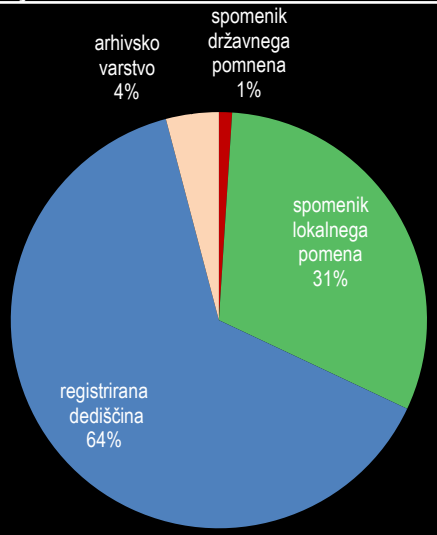

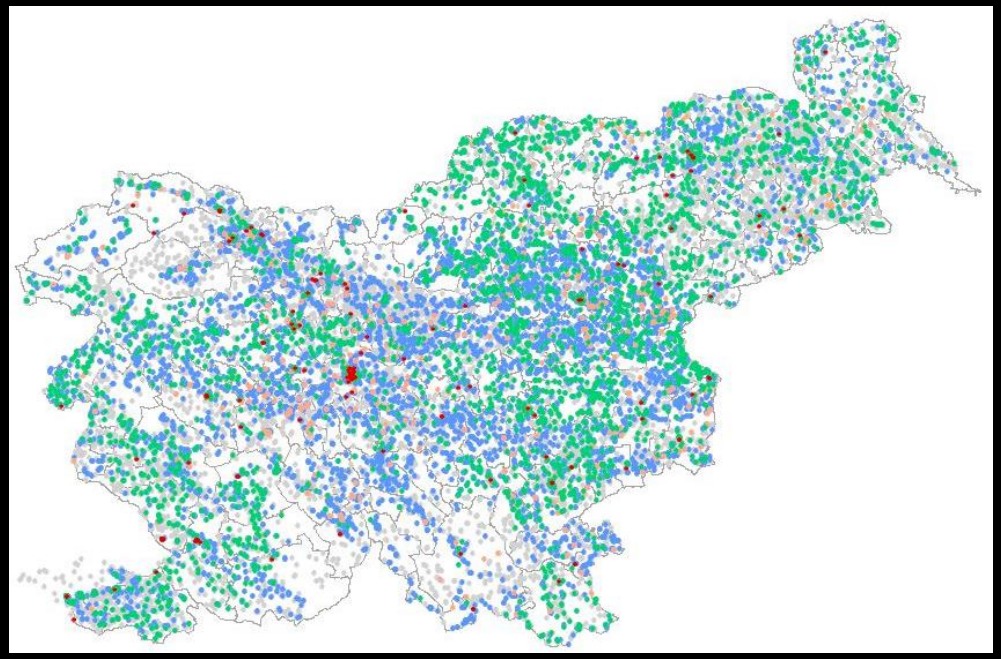

ENOTE STAVBNE DEDIŠČINE PO OBDOBJIH

obdobje	*registrirana dediščina*	*kulturni spomenik drž. pomena*	*kulturni spomenik lok. pomena*	***skupaj***	*dokumentarno (arhivsko) varstvo*
kovinske dobe	0	1	2	**3**	0
rimska doba	8	1	30	**39**	0
srednji vek (600-1000)	0	1	22	**23**	0
srednji vek (1000-1500)	346	57	1033	**1436**	6
16. in 17. stoletje	647	21	1102	**1770**	26
18. stoletje	1325	19	739	**2083**	89
19. stoletje	6079	26	1661	7766	**467**
20. stoletje	1933	35	413	2381	**76**
ni podatka	17	4	19	**40**	1
skupaj	*10355*	*165*	*5021*	***15541***	*665*

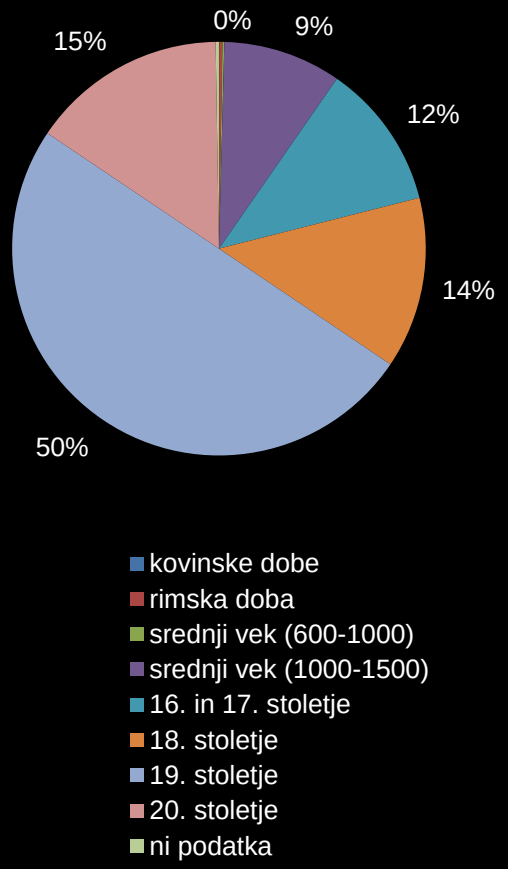

PROFANA IN SAKRALNA DEDIŠČINA PO OBDOBJIH

obdobje	*profane stavbe*	*sakralne stavbe*	*profane in sakralne stavbe*	*ni podatka*	*skupaj*
kovinske dobe	2	1			*3*
rimska doba	3	36			*39*
srednji vek (600-1000)	2	21			*23*
srednji vek (1000-1500)	399	1028	9		*1436*
16. in 17. stoletje	916	852	2		*1770*
18. stoletje	1780	298	2	3	*2083*
19. stoletje	7494	262	1	9	*7766*
20. stoletje	2201	175	2	3	*2381*
ni podatka	36	4			*40*
skupaj	*12833*	*2677*	*16*	*15*	*15541*

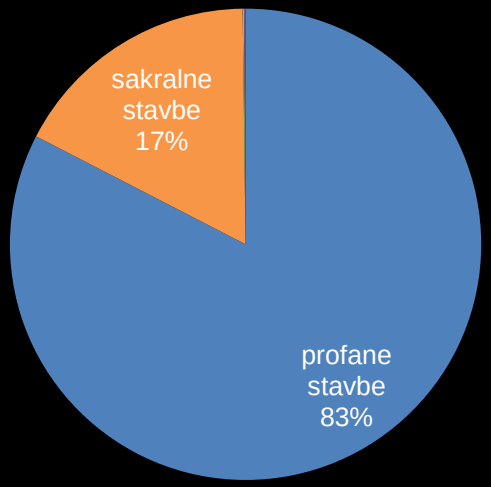

TIPOLOGIJA STAVBNE DEDIŠČINE V REGISTRU

tipološko geslo	*registrirana dediščina*	*kulturni spomenik drž. pomena*	*kulturni spomenik lok. pomena*	***skupaj***	*dokumentarno (arhivsko) varstvo*
hiša	1795	1	334	**2130**	83
podružnična cerkev	586	14	895	**1495**	5
domačija	1171	11	247	**1429**	29
meščanska hiša	361	0	676	**1037**	8
toplar	664	4	105	**773**	18
župnijska cerkev	232	11	491	**734**	4
vila	512	5	100	**617**	12
trška hiša	489	0	108	**597**	13
kmečka hiša	395	0	197	**592**	111
kašča	391	2	123	**516**	22
gospodarsko poslopje	327	2	59	**388**	28
gručasta domačija	220	0	77	**297**	58
šola	224	3	43	**270**	4
kapela	166	1	75	**242**	4
zidanica	155	0	67	**222**	9
župnišče	149	0	55	**204**	3
vrhkletna hiša	123	0	24	**147**	25
vinska klet	94	0	46	**140**	25
stegnjen dom	135	0	3	**138**	7
dvorec	30	4	93	**127**	3
mlin	90	1	35	**126**	4
domačija na vogel	77	0	42	**119**	25
meščanska palača	55	2	59	**116**	0
grad	16	25	65	**106**	0

https://gisportal.gov.si/rkd

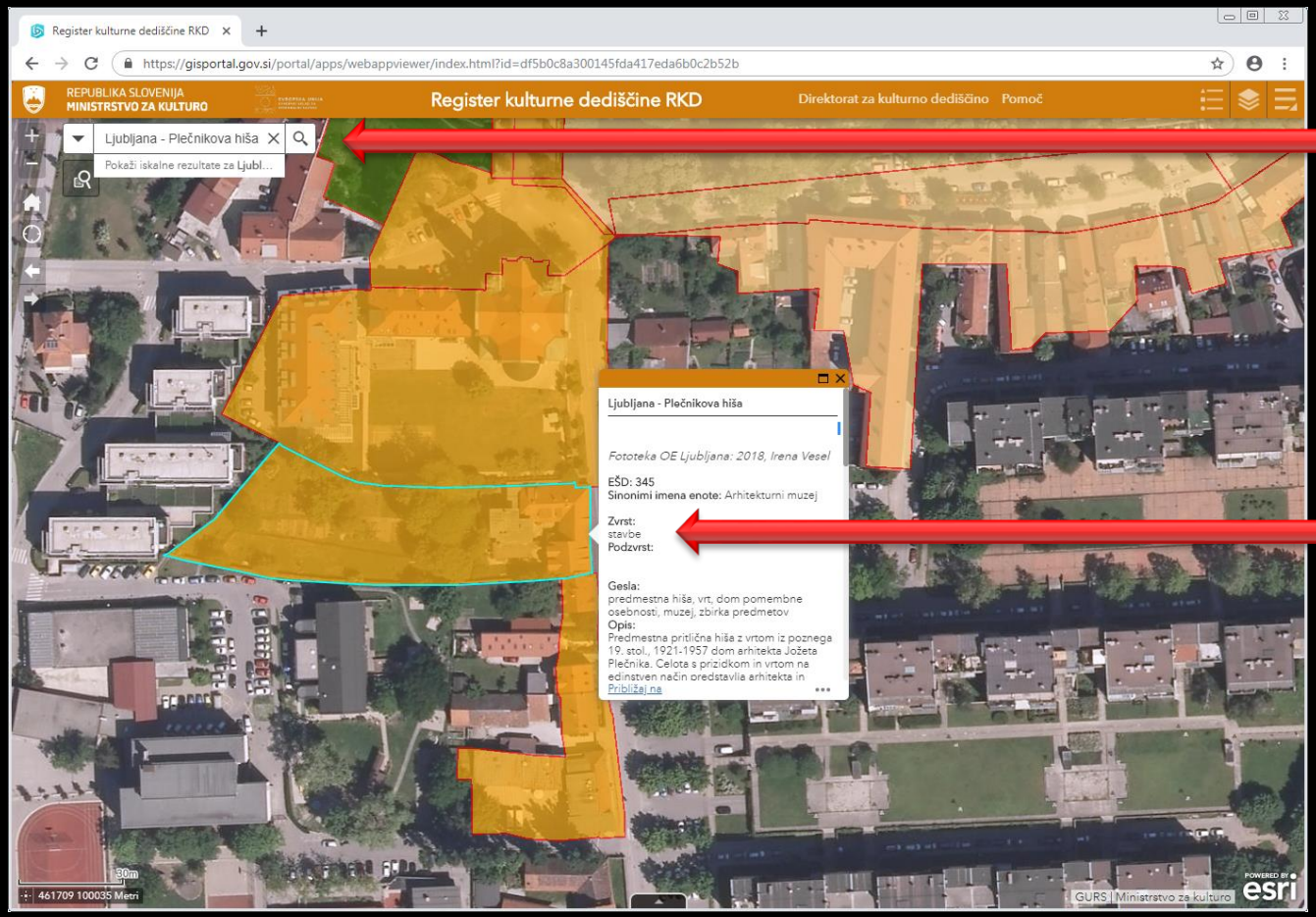

Iskanje posameznih enot dediščine po

- imenu
- EŠD
- parceli
- naslovu

Informacije o enoti dediščine

zvrst = stavbe
ali
zvrst = stavbe s parki ali vrtovi

https://gisportal.gov.si/evrd

PREGLEDOVALNIIK PRAVNIH REŽIMOV VARSTVA KULTURNE DEDIŠČINE

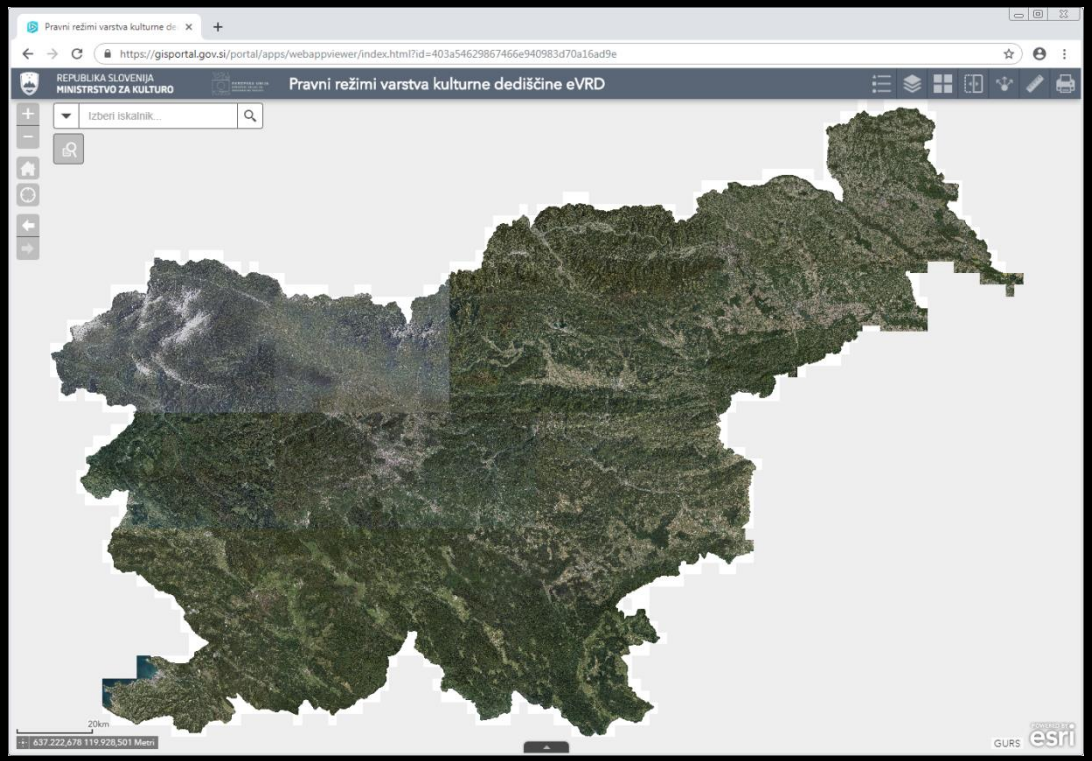

Dediščina, za katero je v različnih dokumentih vzpostavljen pravni režim

- arheološka najdišča
- kulturni spomeniki
- dediščina, ki se varuje v prostorskih aktih
- dediščina priporočilno
- vplivna območja

Podatki so interaktivno povezani s

- priročnikom pravnih režimov in
- akti o razglasitvi za kulturni spomenik

https://gisportal.gov.si/rkd

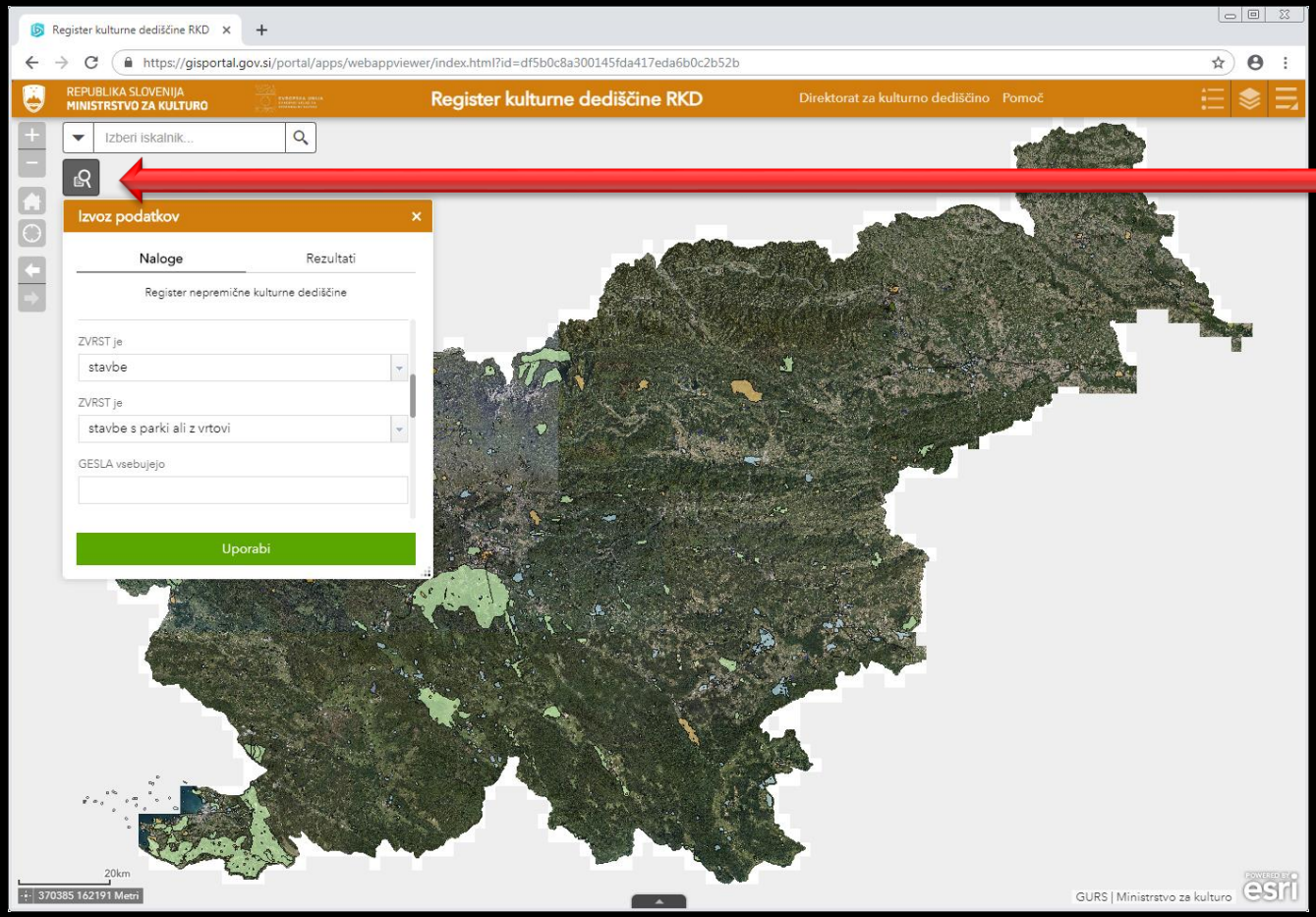

Izbor vseh enot stavbne dediščine

zvrst = stavbe
ali
zvrst = stavbe s parki ali vrtovi

Izvoz podatkov v
- CSV
- GeoJSON